

SILVIO BRATKOVIĆ*

Cjeloživotno obrazovanje policijskih službenika u Republici Hrvatskoj

Sažetak

Policijsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj temelji se na načelu cjeloživotnog obrazovanja, što je 2011. godine i formalizirano u temeljnom policijskom propisu – Zakonu o policiji (NN 34/11., 130/12., 151/14., 33/15. i 121/16.). Time je policijsko obrazovanje i formalno ušlo u „novo poglavlje“ svojeg razvoja i usklađivanja s tendencijama razvoja suvremenih obrazovnih sustava i obrazovanja uopće. U ovome se radu razmatra razvoj cjeloživotnog učenja kao osnovnog postulata suvremenog obrazovanja; značenje i važnost cjeloživotnog učenja i cjeloživotnog obrazovanja za policijske službenik; obrazlažu pojmovne distinkcije te detaljnije opisuju sastavnice sustava policijskog obrazovanja i njihova važnost kao nositelja razvoja policijskog obrazovanja s aspekta cjeloživotnog učenja, odnosno obrazovanja. Također se opisuje razvoj policijskog obrazovanja, posebno od samostalnosti Republike Hrvatske, koji je doveo do sadašnje situacije te uspoređuje s razvojem obrazovanja uopće, a posebno s razvojem policijskog obrazovanja na nacionalnoj i europskoj razini. Na kraju se razmatraju i neke moguće tendencije daljnjeg razvoja policijskog obrazovanja u kontekstu cjeloživotnog učenja/obrazovanja..

Ključne riječi: *cjeloživotno učenje, cjeloživotno obrazovanje, policijsko obrazovanje i stručno usavršavanje, policijski obrazovni sustav, ishodi učenja, kompetencije.*

1. UVOD

U posljednjih nekoliko desetljeća, zbog sve bržih promjena u društvu i potrebe prilagodbe na njih, u obrazovanju kao jednom od temeljnih čimbenika razvoja, a posebno u području obrazovanja odraslih, došlo je do naglog razvoja, što je rezultiralo jačanjem važnosti i potrebe za različitim oblicima obrazovanja koji nemaju formalni karakter u smislu javne isprave koja se

* Silvio Bratković, MUP RH, Zagreb, Hrvatska.

njima stječe. S time u skladu u šezdesetim godinama prošlog stoljeća razvijen je koncept cjeloživotnog učenja/obrazovanja, kao odgovor na problem neusklađenosti između obrazovanja mladih i odraslih (Pastuović, 1999). Do devedesetih godina prošlog stoljeća više je u upotrebi pojam cjeloživotnog obrazovanja, koje je institucionalizirani i organizirani proces, a u devedesetima se u Europi afirmira cjeloživotno učenje kao politika koja odgovara na probleme ekonomske krize i povećane nezaposlenosti (Žiljak, 2005). Cjeloživotno učenje je, postupno, postalo osnovna postavka ili postulat obrazovanja u svijetu, pa tako i u Republici Hrvatskoj.

Pojmovi cjeloživotno učenje i cjeloživotno obrazovanje često se upotrebljavaju kao istoznačni, no oni to nisu. Pri njihovom preciznijem definiranju, prvo je potrebno razjasniti pojmovnu razliku između učenja i obrazovanja. Postoje različite definicije učenja i obrazovanja, od kojih ovdje navodimo definicije međunarodnih organizacija (UN, EU).

U UNESCO-ovom dokumentu „Pregled međunarodne standardne klasifikacije obrazovanja“¹ iz 1993. godine, učenje je definirano kao: „*svaka promjena ponašanja, informacija, znanja, razumijevanja, stavova, vještina ili sposobnosti koje su trajne i koje se ne mogu pripisati fizičkom rastu ili razvoju naslijeđenih obrasca ponašanja*“ (UNESCO, 1993:3). Jedna od agencija Europske unije – Europski centar za razvoj strukovnog obrazovanja (CEDEFOP), u svom pojmovniku iz 2014. godine, učenje definira kao: „*Proces kojim pojedinac usvaja informacije, ideje i vrijednosti te na taj način stječe znanje, umijeće, vještine i kompetencije.*“ (CEDEFOP, 2014).

Obrazovanje se, pak, u Hrvatskoj enciklopediji definira kao *organizirani pedagoški proces stjecanja znanja i razvijanja spoznaje koji se organizira u zakonom utemeljenim obrazovnim ustanovama.*

Iz ovakvih definicija učenja i obrazovanja, proistječu i definicije pojmova cjeloživotnog učenja i cjeloživotnog obrazovanja. U „*Pojmovniku politika obrazovanja odraslih*“ Agencije za obrazovanje odraslih, oni su definirani na sljedeći način:

- *cjeloživotno učenje (lifelong learning)* – određuje se kao sveukupna aktivnost učenja tijekom života, a s ciljem unapređenja znanja, vještina i kompetencija unutar osobne i građanske te društvene perspektive i/ili perspektive zaposlenja. Obuhvaća učenje u svim životnim razdobljima (od rane mladosti do starosti) i u svim oblicima u kojima se ostvaruje (formalno, neformalno i informalno), pri čemu se učenje shvaća kao kontinuirani proces u kojem su rezultati i motiviranost pojedinca u određenom životnom razdoblju uvjetovani znanjem, navikama i iskustvima učenja stečenima u mlađoj životnoj dobi.
- *cjeloživotno obrazovanje (lifelong education)* – označava koncepciju koja obrazovanje promatra kao cjeloživotni proces, a počinje obveznim školovanjem i (formalnim) obrazovanjem te traje cijeli život. Cjeloživotno obrazovanje obuhvaća samo organizirano učenje (ur. Puljiz, Živčić, 2009).

Cjeloživotno učenje definirano je i u Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (NN 22/13. i 64/18.): „*Cjeloživotno učenje su svi oblici učenja tijekom života čija je svrha stjecanje i unapređivanje kompetencija za osobne, društvene i profesionalne potrebe.*“

Dakle, cjeloživotno je učenje širi pojam i obuhvaća sveukupnu aktivnost učenja tijekom života u svim njenim oblicima, a cjeloživotno obrazovanje odnosi se samo na one

¹ UNESCO – Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu.

oblike stjecanja novih kompetencija (znanja, vještina i kompetencija u užem smislu ili sposobnosti) koje organiziraju različite obrazovne ustanove.

Osnovne su sastavnice cjeloživotnog učenja formalno, neformalno i informalno učenje. U Republici Hrvatskoj, sukladno sa Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, termin *formalno učenje* definira se kao organizirana aktivnost ovlaštene pravne ili fizičke osobe koja se izvodi prema odobrenim programima radi stjecanja i unapređivanja kompetencija za osobne, društvene i profesionalne potrebe, a dokazuje se svjedodžbom, diplomom ili drugom javnom ispravom koju izdaje ovlaštena pravna osoba. Dakle, to je organizirano, institucionalno obrazovanje kojim se stječe viša kvalifikacijska razina. *Neformalno se učenje* definira kao organizirana aktivnost učenja čija je svrha stjecanje i unapređivanje kompetencija za osobne, društvene i profesionalne potrebe, a ne dokazuje se javnom ispravom. *Informalno je učenje* neorganizirana aktivnost stjecanja kompetencija iz svakodnevnih iskustava te drugih utjecaja i izvora iz okoline za osobne, društvene i profesionalne potrebe. Ono nije organizirano ili strukturirano u smislu ciljeva, vremena ili podrške učenju, odnosno nisu ga organizirale neke od obrazovnih ustanova, te se njime ne stječe nikakva vrsta isprave. Svaki od ovih oblika ili sastavnica koncepta cjeloživotnog učenja (i cjeloživotnog obrazovanja) usmjereni su prema stjecanju novih kompetencija.

Kako bi se cijelo područje obrazovanja, odnosno obrazovni sustav uredio, osuvremenio i prilagodio novonastaloj stvarnosti, na razini Europske unije donesen je Europski kvalifikacijski okvir (European Qualification Framework – u daljnjem tekstu EQF), a usklađeno s njim i Hrvatski kvalifikacijski okvir (u daljnjem tekstu – HKO) kao temeljni razvojni dokument Republike Hrvatske u području obrazovanja. Navedeni dokumenti uređuju napredovanje u obrazovanju prema kvalifikacijskim razinama (više ne prema stupnjevima stručne spreme), što je regulirano pomoću sustava EU kredita/bodova u tri osnovna sustava bodovanja – sustav bodovanja u općem obrazovanju (HROO – Croatian Credit System for General Education), u strukovnom obrazovanju (ECVET – European Credit System for Vocational Education and Training) i visokom obrazovanju (ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System).

Ključni pojmovi koji se koriste u novom sustavu, a definirani su u HKO, su: kvalifikacija, kompetencije i ishodi učenja. Pojam se *kvalifikacije* u ovome dokumentu odnosi na objedinjene skupove ishoda učenja određenih razina, obujma, vrste i kvalitete; *kompetencije* su znanja, vještine te pripadajuća samostalnost i odgovornost; a *ishodi učenja* – kompetencije koje je osoba stekla učenjem i dokazala nakon postupka učenja.

Kvalifikacije mogu biti cjelovite ili djelomične, dokazuju se javnim dokumentom ili ispravom (svjedodžba, diploma i drugo) te se svrstavaju prema razinama i vrstama. Za svaku kvalifikaciju određen je obujam, odnosno *prosječno utrošeno vrijeme* za njeno stjecanje, iskazano u EU kreditima ili bodovima (ECTS, ECVET ili HROO). Uspostavljeno je deset razina cjelovitih i šest razina djelomičnih kvalifikacija, počevši od osnovnog, pa preko srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja do stjecanja doktorata.

Kompetencije su u HKO-u definirane kao znanja i vještine te pripadajuća samostalnost i odgovornost. U različitim dokumentima i kod različitih autora postoje određene razlike u definiranju pojma kompetencija. Primjerice, u visokom obrazovanju, one se šire definiraju kao *kombinacija znanja, vještina i stavova, motivacije i osobnih značajki koje omogućuju pojedincu aktivnost i učinkovito djelovanje u specifičnoj, stručnoj situaciji, te također osobna, društvena i/*

*ili metodološka sposobnost da se primijene znanja i vještine u situacijama rada i učenja u profesionalnom i osobnom razvoju.*²

U pojmovniku Europskog centra za razvoj strukovnog obrazovanja, kompetencije su definirane kao: „*sposobnost za primjenu ishoda učenja na primjereni način u definiranom kontekstu (obrazovanje, rad, osobni ili profesionalni razvoj)*“ ili „*sposobnost uporabe znanja, vještina i osobnih, društvenih i/ili metodoloških sposobnosti u radu ili učenju i u profesionalnom i osobnom razvoju*“ (CEDEFOP, 2008).

Kompetencije u ovome smislu nisu ograničene na kognitivne elemente, već obuhvaćaju i funkcionalne aspekte (uključujući tehničke vještine), kao i interpersonalne karakteristike (društvene ili organizacijske vještine) i etičke vrijednosti.

Na razini Europske unije, 2006. godine donesena je Preporuka Europskog parlamenta i Europskog vijeća u kojoj su kompetencije definirane kao kombinacija znanja, vještina i stavova, a ključne kompetencije su one koje pojedinci trebaju za osobni razvoj, aktivno sudjelovanje u društvu i zapošljavanje, pa tako navode osam okvirnih ključnih kompetencija: *komunikacija na materinjem jeziku; komunikacija na stranim jezicima; matematičke kompetencije i osnovne kompetencije u znanosti i tehnologiji; digitalne (informatičke) kompetencije; učenje o tome kako učiti; društvene i građanske kompetencije; smisao za inicijativu i poduzetništvo i kulturna svijest i izražavanje.*

U literaturi, kod brojnih autora koji su se bavili ovim pitanjem, postoje različiti konceptijski pristupi definiranju pojma kompetencija, pa u skladu s time i različite definicije. Takva ambivalentnost ukazuje na nužnost postizanja određenog konsenzusa u tom području (Pavkov, Živčić, 2013). Ipak, uzevši u obzir zajednički okvir različitih pristupa i definicija, može se zaključiti da se riječju *kompetencija* označava „određena osposobljenost (u obliku sposobnosti, znanja, vještine, motivacije, stajališta, mjerodavnosti, stručnosti itd.) pojedinca ili skupine koja je potrebna kako bi pojedinac ili skupina uspješno ispunio/ispunila određeni zadatak u privatnom, društvenom ili profesionalnom životu“ (Čatić, 2012: 177).

Ishodi učenja prikazuju se kroz nekoliko kategorija: znanja, spoznajne vještine, psihomotoričke vještine, socijalne vještine te pripadajuća samostalnost i odgovornost. Definirani su skupovi ishoda učenja čiji opis predstavlja minimalne uvjete za pojedinu kvalifikacijsku razinu.

Ovako razrađen sustav obrazovanja, odnosno stjecanja kvalifikacija donosi, između ostaloga, jačanje uloge kompetencija kroz jasno definiranje ishoda učenja te postupnu izgradnju sustava priznavanja, ne samo formalnog, nego i neformalnog i informalnog učenja. Novi je sustav u potpunosti uveden u visokoškolsko obrazovanje na razini EU-a i u Hrvatskoj, a njegovo uvođenje u strukovno obrazovanje proces je koji još traje. Navedene razvojne tendencije svakako utječu i na sustav policijskog obrazovanja i stručnog usavršavanja koji se također postupno razvija i prilagođava suvremenim tendencijama i standardima na svim svojim razinama i oblicima.

² Pojmovnik osnovnih termina i definicija iz područja osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju, Sveučilište u Zagrebu (2015).

2. POLICIJSKO OBRAZOVANJE I CJELOŽIVOTNO UČENJE

Sustav policijskog obrazovanja i stručnog usavršavanja jedan je od najsloženijih cjelovitih obrazovnih sustava. Budući da mu je temeljna zadaća odgovoriti na obrazovne potrebe policijskog sustava, njegova složenost determinirana je upravo organizacijskom složenošću policijskog sustava.

Povijesno gledano, organizacije zadužene za čuvanje mira i održavanje reda, zajedno s propisima koji su regulirali njihov rad, razvijale su se postupno, od prvih razvijenih civilizacija do danas. Gotovo dvije tisuće godina prije Krista (Babilon, drevna Mezopotamija), donesen je Hamurabijev zakonik koji je regulirao neka područja javnog reda; preko grčke kulture s vrlo razvijenim pravosudnim sustavom te Rimskog carstva u kojem je prvi put došlo do odvajanja „civilne“ organizacije za čuvanje reda na mjestima javnog okupljanja od vojnih postrojbi (što je stoljećima ostalo nepromijenjeno) – postupno su se razvijale organizacijske strukture koje danas zovemo policijskim organizacijama ili organizacijama za provedbu zakona. Razvojne tendencije kretale su se prema sve višem stupnju organiziranosti i profesionalnosti, pa je osnivanjem londonske Metropolitan Police (prva polovica XIX. stoljeća) stvorena prva profesionalna policijska organizacija u današnjem smislu, sastavljena od „civila“ i donesen je prvi policijski propis – Metropolitan Police Act u kojem su definirane neke smjernice od kojih mnoge vrijede i danas: *prevencija kriminaliteta kao jedna od temeljnih zadaća policije; policija mora biti stabilna i učinkovita i organizirana po uzoru na vojsku; policija mora biti pod kontrolom vlade; neophodna je razmjena informacija o kriminalu; raspored policijskih snaga mora biti napravljen prema vremenu i području; najvažnija kvaliteta policajca je samokontrola (tih i umjeren način postiže više učinka od nasilne akcije); dobar izgled policiji donosi poštovanje; odabir i obuka prikladnih osoba za policiju temelj je njene učinkovitosti; policija mora potpuno poštovati građane; suradnja s javnosti jača kad se uporaba sile smanjuje; policija mora pružati nepristranu primjenu zakona; tjelesna snaga koristi se kao posljednji izbor; policija je javnost i javnost je policija; policija predstavlja zakon; sjedište policije mora biti locirano tako da je lako dostupno javnosti; policajac mora biti zaposlen na temelju probnog rada; smanjenje kriminala i nereda pokazatelj je policijske učinkovitosti.*³ To je, zapravo, predstavljalo prvi „moderan“ policijski propis i policijsku organizaciju. Daljnji razvoj išao je, usporedno s razvojem društva i sve većeg broja javnih oblika kriminaliteta, u smjeru sve veće složenosti policijskih organizacija kao odgovorom na sve zahtjevnije zadaće koje su pred njih postavljane. U drugoj polovici XIX. stoljeća taj razvoj dobio je i međunarodni karakter, jer se pojavom međunarodnih oblika kriminaliteta (terorizam, *cyber* kriminal, organizirani kriminal međunarodnog karaktera i drugo) – pred organizacije koje su se borile protiv njega javila i neophodnost međusobne suradnje i razmjene informacija o kriminalcima i kriminalnim skupinama. To je rezultiralo, s jedne strane, donošenjem različitih međunarodnih ugovora (konvencije UN-a, Vijeća Europe i Europske unije) na europskoj i globalnoj razini te regionalnih i bilateralnih oblika suradnje, a s druge pak strane, osnivanjem i jačanjem međunarodnih „policijskih“ i pravosudnih organizacija na svim razinama (INTERPOL, EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX i drugo) sa zadaćom borbe protiv različitih oblika međunarodnog kriminala. Velike političke promjene koje su nastale raspadom komunističkih sustava u Europi, također su utjecale na tranzicijske promjene

³ Encyclopaedia Britannica: The History of Policing in the West.

u tim državama u kojima su policijske organizacije postupno transformirane iz „policijskih snaga“ kao, prije svega, represivnom aparatu s reaktivnim djelovanjem, u „policijsku službu“, odnosno snage koje su istovremeno i servis građanima i puno više pažnje poklanjaju proaktivnom načinu rada poput prevencije kriminaliteta, jačanja suradnje s građanima kroz policiju u zajednici, odnosno približavanja zajednici sa svrhom bolje suradnje, većeg međusobnog povjerenja i učinkovitije zajedničke borbe protiv kriminala. Značajne promjene donio je i postupni razvoj Europske unije, koja je svojim jačanjem i sve većim brojem članica počela postavljati sve složenije i čvršće standarde u mnogim područjima borbe protiv kriminala, s naglaskom na njegove međunarodne oblike. Sve je to, u konačnici, dovelo do velike složenosti organizacija zaduženih za sigurnost građana i njihove imovine.

Policijski sustavi u svim razvijenim zemljama imaju horizontalnu i vertikalnu složenost. Horizontalna se očituje u velikom broju različitih policijskih specijalnosti i različitih radnih mjesta, a vertikalna je posljedica hijerarhijske organizacije sustava na više razina. Sustav se bazira na napredovanju u policijskoj karijeri kroz stjecanje kvalifikacijskih razina i napredovanje u policijskim zvanjima. Ovakva složenost policijskog sustava posljedica je potrebe da se odgovori na sve složenije oblike kriminalnih aktivnosti, posebno u doba informatičke revolucije i naglog razvoja međunarodnih, transnacionalnih oblika kriminaliteta. Policijska organizacija suočava se sa stalnim promjenama i novim izazovima te se i sama mora konstantno razvijati. Promjene se očituju u stalnim izmjenama zakonskih propisa, novim konceptima rada, novim metodologijama i pristupima.

Zahtjevi za razvojem policijske organizacije mogu se definirati i kroz ključne argumente za nužnost promjena u upravljanju policijom – *uvjeti smanjenog proračuna, prava zaposlenika, standardi poštovanja ljudskih prava, novi koncepti rada policije, nove tehnologije, zahtjevi građana za kvalitetnom uslugom, učinkovitost i isplativost, nove generacije policijskih službenika (multitasking generacije) i globalizacija* (Balgač, 2014).

Jedan od glavnih „alata“ za suočavanje s ovakvom situacijom poduzimanje je „obrazovnih mjera“ za osposobljavanje policijskih službenika svih specijalnosti i razina kako bi stekli kompetencije neophodne za kvalitetno obavljanje svojih poslova. Može se zaključiti da se policijski službenici moraju konstantno razvijati, stjecati nova znanja i vještine, kako bi svoje zadaće mogli obavljati kvalitetno i odgovorno, u skladu s propisima i na taj način dati svoj doprinos stvaranju društva u kojem će se građani osjećati sigurno i biti maksimalno zaštićeni od svih kriminalnih aktivnosti.

Koncept i principi cjeloživotnog učenja kao stjecanja i konstantnog razvijanja kompetencija i odgovornosti za obavljanje profesionalnih zadaća temeljeno na propisima iz tog područja – logičan su temelj za organizaciju sustava policijskog obrazovanja i usavršavanja jer, s jedne strane, omogućavaju policijskoj organizaciji kvalitetu najvažnijeg resursa – ljudskih potencijala, a s druge omogućavaju policijskim službenicima osobni razvoj i razvoj policijske karijere u kontekstu vlastitih interesa i prioriteta.

Kao odgovor na sve navedene tendencije i potrebe, sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja postupno se razvijao u svojoj složenosti. Njegova složenost očituje se u različitim razinama i oblicima obrazovanja i usavršavanja za stjecanje neophodnih kompetencija. Pod razinama podrazumijevamo: prvu razinu – *temeljno policijsko obrazovanje* ili obuku čiji je cilj stjecanje osnovnih kompetencija za obavljanje policijskih poslova; drugu razinu – *visokoškolsko policijsko obrazovanje* na razini *prvostupnika (bachelor)* koje daje mogućnost

za stjecanje viših policijskih zvanja, odnosno obavljanje policijskih zadaća više razine i rukovoditeljskih poslova operativne razine i treću razinu – razinu *specijalističkog studija* ili *magistra struke (master)* koja daje mogućnost za stjecanje najviših policijskih zvanja, odnosno obavljanje najsloženijih policijskih zadaća i rukovoditeljskih poslova najviše razine. Osim navedenog, postoji i potreba za različitim oblicima *specijalističke obuke* i *stručnog usavršavanja* za obavljanje pojedinih policijskih zadaća koji se nastavljaju na sve navedene razine policijskog obrazovanja. Rezimirajući navedene okvirne sastavnice ili podsustave policijskog obrazovnog sustava, možemo reći da, tijekom karijere, policijski službenici moraju proći neki od oblika temeljnog policijskog obrazovanja ili obuke, kako bi stekli osnovne policijske kompetencije i ovlasti, nakon toga kroz visokoškolske studijske programe stjecati višu razinu kompetencija i odgovornosti, te se kroz različite oblike obuke ili treninga kroz čitavu karijeru specijalizirati za rad u određenoj policijskoj specijalnosti ili liniji rada i usavršavati u obavljanju poslova svojih radnih mjesta. Sve navedeno, kao cjelina, čini sustav cjeloživotnog policijskog obrazovanja.

Na ovaj način su, uz, naravno, mnoge nacionalne specifičnosti, organizirani policijski sustavi u svim razvijenim zemljama svijeta.

U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira, kao temeljnog razvojnog dokumenta EU-a u području obrazovanja, razvidno je da sustav cjeloživotnog policijskog obrazovanja obuhvaća *formalno* i *neformalno* obrazovanje, kao organizirane obrazovne oblike, a i *informalno* učenje također je prisutno kao forma individualnog samoobrazovanja ili stjecanja novih spoznaja, ali i priznato kroz propisane godine radnog iskustva (na pojedinim policijskim poslovima određene razine) kao uvjet za kandidiranje za određena policijska radna mjesta što se posebno odnosi na radna mjesta policijskih rukovoditelja.

Budući da je Republika Hrvatska već nekoliko godina punopravna članica Europske unije, bitno je naznačiti i europsku perspektivu organizacije policijskog obrazovanja i stručnog usavršavanja. Važno je znati da na razini Europske unije ne postoji propisani standard organizacije i razine kvalitete, već određene preporuke kroz različite dokumente te razmjenu iskustava među zemljama članicama koristeći tzv. dobru ili najbolju europsku praksu (Best European Practice). Jedan od bitnih dokumenata – „Law Enforcement Training Scheme“, izrađen je pri CEPOL-u, agenciji Europske unije za obuku službenika za provedbu zakona. Sukladno s navedenim dokumentom, svaka država članica EU-a trebala bi imati organizirana četiri područja policijske obuke: *osnovnu obuku* (temeljna policijska obuka i obuka za napredovanje u policijskoj službi), *bilateralnu* i *regionalnu obuku*, *specijaliziranu obuku* i *vanjsku ili eksternu obuku* (obuka za sudjelovanje u misijama u trećim zemljama). Ovaj dokument svojevrsno je finalno izvješće o oblicima policijske obuke koji se provode u zemljama članicama EU-a i sadržajno se, prije svega, odnosi na područja ili pitanja bitna za Europsku uniju. Na temelju ovog izvješća, Europska je komisija 2013. godine izdala dokument pod istim nazivom (European Law Enforcement Training Scheme) koji predstavlja smjernice ili preporuku za organizaciju obuke u zemljama članicama EU-a.

Na razini Europske unije postoje dvije ključne organizacije (agencije) koje se, u cijelosti ili u dijelu svojih aktivnosti, bave policijskom obukom (obukom pripadnika agencija za provedbu zakona), a time i promocijom cjeloživotnog policijskog obrazovanja i svojevrsna su nadogradnja na nacionalne policijske obrazovne sustave – prije spominjani CEPOL i FRONTEX.

CEPOL je Europska agencija za obuku službenika za provedbu zakona osnovana 2005. godine, sa sjedištem u Budimpešti. Njena je djelatnost organiziranje različitih oblika obuke – tečajeva i seminara koji se održavaju u nekoj od policijskih obrazovnih institucija zemalja članica EU-a (Residential activities) na različite teme aktualne za policijske službenike, a vezane za sigurnost na razini EU-a i globalnoj razini; učenje putem interneta uporabom CEPOL-ove online platforme (webinari, online tečajevi i online moduli); programe razmjene (prikupljanje iskustava u nekoj od zemalja članica u trajanju od tjedan dana i na principu reciprociteta) te zajedničke programe kroz CEPOL-ov zajednički kurikulum (CEPOL Common Curricula) koji obuhvaća programe policijske obuke iz različitih područja ili tema s europskom dimenzijom, a zemlje članice ih mogu rabiti kao preporuku za razvoj svojih programa obuke sukladno s vlastitim potrebama što utječe na podizanje razine i izjednačavanje kvalitete policijske obuke na razini čitave Unije. Pri CEPOL-u je organizirano i visokoškolsko policijsko obrazovanje kroz program zajedničkog studija (CEPOL European Joint Master Programme) koji trenutačno pohađa druga generacija studenata iz zemalja članica EU-a, a ova agencija promovira i policijsku znanost organizacijom istraživačkih i znanstvenih konferencija i izdavanjem časopisa (European Police Science and Research Bulletin) s radovima stručnjaka iz čitavog svijeta.

FRONTEX (iz francuskog – *Frontières extérieures* – vanjske granice) je Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu osnovana 2004. godine, a od 2016. godine funkcionira u današnjem obliku. Ova je agencija odgovorna za koordinaciju aktivnosti nacionalnih graničnih službi vezano uz nadzor vanjskih granica EU-a, a sjedište joj je u Varšavi. Agencija se ubrzano razvija, što je posljedica recentnih događaja na globalnoj razini i implikacija spomenutih na sigurnost vanjskih granica Europske unije. Vrlo važan dio aktivnosti FRONTEX-a odnosi se na pomoć državama članicama EU-a u području obuke nacionalnih organizacija zaduženih za nadzor granica (u nekim zemljama to je granična policija, a u nekima granična garda te obalna straža). Obrazovne aktivnosti ove agencije očituju se kroz uspostavljanje zajedničkih standarda obuke vezane uz nadzor državne granice (s naglaskom na nadzor vanjskih granica EU-a), zbog čega je izrađen Sektorski kvalifikacijski okvir za nadzor granice (*Sectoral Qualification Framework (SQF) for Border Guarding*) koji predstavlja ključni dokument za podršku razvoja nacionalnih sustava i integracije svih zajedničkih programa i obuhvaća sve potrebne referentne točke za potrebe obuke graničnih policija ili straža. Razrađen je sukladno s Europskim kvalifikacijskim okvirom i u okviru pojedinih kvalifikacijskih razina okvirno razrađuje sva potrebna znanja, vještine i sposobnosti, čime osigurava usporedivost kvalifikacija na razini EU-a. Izrađena je i zajednička jezgra nastavnih planova i programa za osnovnu obuku (*Common Core Curriculum for Border Guard Basic Training – CCC Basic*), kao i za obuku srednje razine rukovoditelja graničnih policija (*Common Core Curriculum for EU Mid-Level Border Guards (CCC Mid-Level)*). Za potrebu visokoškolskog obrazovanja u području granice izrađena je zajednička programska jezgra (*Common Core Curriculum for High-Level Education and Training*) na temelju koje je (uz pridržavanje prije spomenutog SQF-a) razvijen program i organiziran studij – Europski zajednički studij strategijskog upravljanja granicom (*European Joint Master's in Strategic Border Management*). Osim navedenog, FRONTEX kroz djelatnost svoje Jedinice za obuku organizira provedbu cijelog niza različitih tečajeva i seminara za polaznike iz zemalja članica EU-a, u čemu važnu ulogu ima online platforma (*FRONTEX Virtual Aula*) kao internetska podrška provedbi programa.

Radom svojih agencija (osim navedenih CEPOL-a i FRONTEX-a, tu su još i EASO, EIGE, euLISA, EUROJUST, EUROPOL⁴ i druge), (od kojih su dvije prethodno predstavljene agencije svakako najznačajnije za obuku policije i ostalih tijela ili organizacija zaduženih za provedbu zakona), Europska unija ulaže mnogo napora i pruža veliku pomoć državama članicama i podizanju razine njihovih obrazovnih sustava i izjednačavanju spomenute u europskim okvirima čime snažno promovira cjeloživotno obrazovanje policijskih službenika.

Osim kroz rad agencija, razvoj policijskih obrazovnih sustava, posebno u mladim članicama, jača i kroz druge instrumente, odnosno kroz prije spominjanu razmjenu iskustava ili primjenu dobre europske prakse. Kroz brojne programe pretprijetne pomoći (CARDS, PHARE, IPA) i provedbu projekata, kao i ostale programe dostupne zemljama koje su kandidati za punopravno članstvo u EU-u (npr. program pomoći TAIEX), kao i kroz bilateralnu suradnju, jačani su policijski obrazovni sustavi, razvijane različite razine obrazovanja i oblici obuke upravo u obliku razmjene iskustava i uporabe dobre europske prakse kao uzora ili standarda koji se želi postići. Takvi programi (npr. ISF – Intenal Security Fund – Police) postoje i za zemlje koje su već članice EU-a kao osiguranje konstantnog razvijanja kapaciteta i ujednačavanja standarda sukladno s propisima (EU-ove okvirne odluke, direktive, preporuke i dr.).

Zaključno može se definirati da bi sve razvijene policijske organizacije u okviru svojih sustava obrazovanja i obuke trebale imati razvijene sljedeće podsustave: temeljno policijsko obrazovanje ili osnovnu policijsku obuku, obuku za napredovanje u policijskoj karijeri, visokoškolsko policijsko obrazovanje, različite oblike specijalističke policijske obuke i stručnog usavršavanja, kontinuiranu obuku iz određenih područja na centraliziranoj i decentraliziranoj razini (u zemljama engleskog govornog područja – *in-service training*), zajedničku obuku sa srodnim organizacijama ili resorima iz područja sigurnosti, te regionalne i međunarodne oblike policijske obuke na bilateralnoj razini ili kroz aktivnosti različitih međunarodnih policijskih institucija. S aspekta kvalifikacijskog okvira (EQF i HKO) to znači obrazovanje i obuku za stjecanje kvalifikacijskih razina sukladno s razinama ishoda učenja, a s aspekta cjeloživotnog učenja ili obrazovanja to znači obuhvaćanje formalnog i neformalnog obrazovanja policijskih službenika i informalnog učenja u njegovim određenim pojavnostima.

3. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE U HRVATSKOJ POLICIJI

3.1. Razvoj sustava cjeloživotnog obrazovanja policijskih službenika u Republici Hrvatskoj

U Zakonu o policiji iz 2011. godine, kao osnovno polazište policijskog obrazovanja navodi se: “Policijsko obrazovanje temelji se na načelu cjeloživotnog obrazovanja.”⁵ Iako se navedeni temeljni policijski propis u posljednjih nekoliko godina u nekoliko navrata dopunjavao i mijenjao, ovo osnovno polazište ostalo je nepromijenjeno i dobiva sve veći značaj.

⁴ EASO – Europska organizacija za tražitelje azila; EIGE – Europski institut za ravnopravnost spolova; euLISA – Europska agencija za operativno upravljanje velikih IT sustava u području slobode, sigurnosti i pravde; EUROJUST – Ured Europske unije za pravosudnu suradnju; EUROPOL – Europski policijski ured.

⁵ Zakon o policiji, NN 34/11., članak 85., stavak 1.

Sustav policijskog obrazovanja može se, s kurikulumskega aspekta definirati i kao sveobuhvatnost obrazovnih procesa usmjerenih na razvoj policijskih službenika i stjecanje kompetencija potrebnih za obavljanje njihovih poslova (Bratković, 2015).

Razvoj sustava policijskog obrazovanja i obuke u Republici Hrvatskoj (prije i nakon njenog osamostaljenja), u posljednjih pedesetak godina, odvijao se u nekoliko značajnih faza, a temeljio na vlastitoj tradiciji i usklađivanju s tendencijama razvoja nacionalnog sustava obrazovanja u cjelini i tendencijama razvoja policijskih obrazovnih sustava, posebno u europskim okvirima.

Kao prvu fazu možemo naznačiti razdoblje od kraja II. svjetskog rata do početka sedamdesetih godina prošlog stoljeća. U prvoj poslijeratnoj fazi, policijsko se obrazovanje provodilo kroz djelatnost Niže škole za unutrašnje poslove DSUP-a (Državni sekretarijat unutrašnjih poslova SFRJ) na različitim lokacijama, putem pripravničkih i specijalističkih tečajeva. Početkom šezdesetih godina, formirana je Škola DSUP-a Narodne Republike Hrvatske, gdje se održavala temeljna policijska obuka u formi tečaja za milicionare – pripravnike te još neki specijalistički oblici obuke (vezani uz dresuru službenih pasa), a prvi put organizirano je i dvogodišnje školovanje za više kadrove u Stručnoj školi za unutrašnje poslove.

Sljedeću fazu označava veliki organizacijski iskorak osnivanjem Centra za stručnu izobrazbu radnika organa unutrašnjih poslova u Zagrebu, a u sklopu kojeg je osnovana i Srednja škola za unutrašnje poslove (1968. godine) te dvije godine kasnije, Viša škola za unutrašnje poslove. Školske godine 1972./73., u sklopu Centra, s radom je započela Srednja škola za milicionare. Srednjoškolsko policijsko obrazovanje trajalo je četiri godine, a učenici su upisivani nakon završene osnovne škole u dobi od 15 do 16 godina. Program temeljnog policijskog obrazovanja u tim godinama svojom je širinom koketirao s gimnazijskim programima i bio, u tom smislu, kompatibilan s programima u nekim zapadnonjemačkim pokrajinama (Hessen). Program visokoškolskog obrazovanja provodio se u trajanju od dvije godine.

Treća faza organizacijskog razvoja vodi nas u razdoblje osamostaljenja Republike Hrvatske, odnosno u 1993. godinu, kada je osnovana Policijska akademija MUP-a Republike Hrvatske. Program Srednje policijske škole tada je skraćen na dvije godine, odnosno, kandidati su prije upisa morali završiti dvije godine srednje škole u nekoj drugoj srednjoškolskoj ustanovi. Dio programa odnosio se na općeobrazovne predmete (hrvatski jezik, matematika, strani jezici i dr.), a dio na stručne. U tom su se razdoblju u Policijskoj akademiji počeli provoditi i programi specijalističke obuke te stručnog usavršavanja i osposobljavanja, a ustrojen je i Odjel za stručno usavršavanje i specijalizaciju sa zadaćom planiranja, programiranja i provođenja takvih oblika policijske obuke, što je predstavljalo prve oblike cjeloživotnog obrazovanja policijskih službenika u smislu modernog određenja.

Sljedeća faza razvoja odvijala se na samome početku novog tisućljeća. Ponovnim preustrojem MUP-a 2001. godine, uvjetovano političkim promjenama i tendencijama razvoja temeljnog policijskog obrazovanja ili osnovne policijske obuke u razvijenim zemljama svijeta, temeljno policijsko obrazovanje napušta formu redovnog školovanja (3. i 4. razred srednje policijske škole) i uvodi se program obrazovanja odraslih za stjecanje zanimanja policajac (u formi prekvalifikacije⁶). Prekvalifikacija se u propisima koji reguliraju područje obrazovanja

⁶ U Pravilniku o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih (NN 129/2008.), donesenom na temelju Zakona o obrazovanju

u Republici Hrvatskoj, definira kao vrsta programa koji se provodi na temelju programa propisanih za redovito obrazovanje, za polaznike sa stečenom stručnom spremom za jedno zanimanje, radi stjecanja stručne spreme za novo zanimanje, te za polaznike sa stečenom srednjom školskom spremom radi stjecanja srednje stručne spreme.

Kandidati su prije prijave na natječaj za upis morali, uz ostale propisane uvjete, imati završen neki od srednjoškolskih programa u četverogodišnjem trajanju, a temeljno policijsko obrazovanje je imalo funkciju stjecanja nove profesije na istom stupnju stručne spreme.

Velika promjena u tom razdoblju zbiva se u području specijalističke obuke, stručnog usavršavanja i osposobljavanja, koje je, u smislu organizacije, sadržaja i provedbe u svojim različitim oblicima tijekom čitave karijere, glavni nositelj cjeloživotnog obrazovanja policijskih službenika. Organizacija koja se temeljila na pojedinim programima „tradicionalnih“ specijalističkih tečajeva i provedbe određenih oblika stručnog usavršavanja i osposobljavanja, zbog potrebe policijske službe za novim programima, postupno se preoblikuje u smjeru pojedinih vrsta programa, odnosno programskih područja. Dolazi do prilagodbe organizacije policijskog obrazovanja i usavršavanja novim pozitivnim propisima iz područja obrazovanja⁷, pa se snažnije razvija klasifikacija programa prema njihovu organizacijskom obliku i namjeni, odnosno nova područja policijske obuke – specijalizacija, stručno usavršavanje, stručno osposobljavanje i policijski trening (daljnji razvoj područja obrazovanja odraslih donio je i preciznije definiranje ovih područja⁸). Primjena ovih propisa bila je, zbog specifičnosti, složenosti i jedinstvenosti policijskog obrazovnog sustava, djelomično prilagođena stvarnim potrebama što je i formalno definirano propisima o policijskom obrazovanju⁹.

Područje *specijalizacije* specifičnost je policijskog obrazovnog sustava (nije kao zasebno područje propisano općim aktima o obrazovanju odraslih) i razvilo se zbog prije navedene horizontalne složenosti policijske organizacije, odnosno sve većeg broja policijskih specijalnosti ili policijskih „linija rada“ za koje je bilo potrebno organizirati oblike obuke koji su nastavak na program temeljnog policijskog obrazovanja i u kojem polaznici stječu specijalnost (NN17/07.), u članku 25., definirana je prekvalifikacija kao vrsta programa obrazovanja odraslih (*stjecanje stručne spreme iste razine za novo zanimanje*).

⁷ U Pravilniku o srednjoškolskom obrazovanju odraslih (NN 112/2000.), donesenom na temelju Zakona o srednjem školstvu (NN 19/92., 27/93. i 50/95.), u članku 3., navode se vrste programa srednjoškolskog obrazovanja odraslih: programi za stjecanje srednje školske odnosno srednje stručne spreme, programi za stjecanje niže stručne spreme, programi prekvalifikacije, programi osposobljavanja i programi usavršavanja.

⁸ U Pravilniku o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih obrazovanju odraslih (NN 129/2008.), donesenom na temelju Zakona o obrazovanju odraslih (NN17/07.) se, u članku 26., definiraju vrste programa obrazovanja odraslih, i to:

- Programima osposobljavanja stječe se teorijsko i praktično znanje potrebno za obavljanje jednostavnijih poslova prvog stupnja složenosti prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja,
- Programima usavršavanja polaznici sa završenom srednjom školom dopunjuju i proširuju stečeno stručno znanje zbog zahtjeva tržišta rada i radi stjecanja znanja o novim tehnikama i tehnologijama i njihovoj primjeni.

⁹ Pravilnik o školovanju, osposobljavanju, stručnom usavršavanju i specijalizaciji policijskih službenika (NN 84/2007., 8/2009., 108/2009. i 120/2010.).

fične kompetencije potrebne za rad u pojedinoj liniji rada. Specijalizacija se provodi putem specijalističkih tečajeva koji su uvjet za dobivanje „licencije“, odnosno uvjet za rad u nekoj od specijaliziranih policijskih linija rada. Na kraju svakog specijalističkog tečaja organizira se završni ispit pred ispitnim povjerenstvom pred kojim kandidat mora dokazati da je stekao znanja i vještine za rad u toj specifičnoj liniji rada.

Područje *stručnog usavršavanja*, provodi se uglavnom putem seminara, radionica i stručnih predavanja tijekom kojih polaznici podižu razinu svojih znanja i vještina u svrhu kvalitetnijeg rada na svojem radnome mjestu (novi propisi koje treba provoditi, nove metode rada i dr.), a stječu i znanja iz područja stranih jezika, informatička znanja i drugo. Kao posebno područje stručnog usavršavanja, tada se razvija i dopunsko stručno usavršavanje, kao obuka koju policijski službenici obvezno pohađaju u svojim ustrojstvenim jedinicama (*in-service training*) i to u području obnove starih i dobivanja novih potrebnih znanja i vještina. Kao poseban dio stručnog usavršavanja policijskih službenika razvilo se i područje tzv. policijskog treninga koje obuhvaća obuku iz primjene tjelesne snage (samoobrana, odnosno poznavanje i primjena borilačkih sportova i vještina), poznavanja i rukovanja vatrenim oružjem te još neke zasebne programe obuke (obuka i trening vožnje policijskih vozila, obuka povezana s uporabom nekih posebnih vrsta sredstava prisile i drugo). Postupno se razvijao i novi način i organizacija mentorskog rada s vježbenicima u policijskim postajama.

Područje *stručnog osposobljavanja* pokriva programe policijske obuke u kojem polaznici stječu znanja i vještine za obavljanje nekih specifičnih poslova. Tu se, kao posljedica vertikalne složenosti, odnosno hijerarhijske organiziranosti policijskog sustava, počelo razvijati osposobljavanje policijskih rukovoditelja svih razina te programi stjecanja pedagoških kompetencija za različite korisnike iz policijskog sustava (za provedbu „internih“ programa iz područja neformalnog obrazovanja). Kako bi se u teritorijalnim ustrojstvenim jedinicama (policijske uprave i policijske postaje) ostvarili neophodni uvjeti za provedbu programa dopunskog stručnog usavršavanja i policijskog treninga, počinje se razvijati i sustav edukacije edukatora ili obuke trenera, instruktora i multiplikatora (*train-the-trainers ili training-of-trainers* (ToT)) kakav je već postojao u nekim razvijenijim zemljama, u svojim različitim oblicima.

Stvaraju se nove organizacijske procedure, razvijaju standardi kvalitete u organizacijskom i pedagoškom smislu, što je praćeno i promjenama u policijskim propisima koji definiraju način provedbe policijskog obrazovanja, gdje su nova obrazovna područja prepoznata i regulirana u smislu organizacije, obveza, ovlasti i prava svih dionika ovih obrazovnih procesa.

U organizacijskom smislu, ovakva organizacija je u svojoj biti, uz stalno daljnje razvijanje, u funkciji do današnjih dana.

U ovome razdoblju, a u svrhu početaka prilagodbe obrazovanja hrvatske policije najboljim europskim praksama, u okviru početnih aktivnosti vezanih uz pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji započeta je realizacija brojnih EU projekata (od 2003. godine nadalje) putem pretpripravnih fondova i programa (u početku CARDS, zatim PHARE program) što je razvoju policijskog obrazovanja i usavršavanja u RH donijelo novi zamah. U svakom od brojnih i vrlo složenih projekata iz različitih područja policijskog rada (u početku najviše vezano uz područje rada granične policije, nezakonitih migracija i azila, što se vrlo brzo proširilo i na područje rada kriminalističke policije i ostala područja), jedan njegov dio (komponenta, modul i slično) odnosio se i na razvoj specijalističke obuke i stručnog usavršavanja.

Zajednički rad s partnerima iz zemalja članica Europske unije donio je potvrdu dobrog dotadašnjeg smjera razvoja ovog područja obuke, ali i mnoge novine koje su usvajane i počele su se primjenjivati u obuci hrvatske policije, što je dovelo do značajnog podizanja razine kvalitete u organizacijskom i pedagoškom smislu.

Usporedno s time, a opet u skladu s europskim tendencijama razvoja policijske struke i sve većoj potrebi za novim znanjima i vještinama za provedbu policijskih ovlasti kojih je jako veliki broj u raznim područjima policijskog rada, a regulirani su u više od 150 hrvatskih zakona i podzakonskih akata te nekoliko desetaka međunarodnih propisa (Šuperina, Dujmović, 2009), povećavao se i broj programa koji su se provodili. U skladu s tim se, s početnih nekoliko programa „tradicionalnih“ specijalističkih tečajeva (tečaj granične policije, tečaj prometne policije, tečaj protueksplozijske zaštite, tečaj za kriminalističke tehničare i drugo) i policijskog treninga (samoobrana i obuka s oružjem), broj programa u desetak godina povećao na više od 100 verificiranih programa u novom standardu kvalitete. Osim povećanja broja programa, povećale su se i statistike (broj programa i polaznika) vezane uz njihovu provedbu. Broj polaznika koji su pohađali različite oblike policijske specijalizacije, stručnog usavršavanja, osposobljavanja i policijskog treninga konstantno je rastao, da bi dosegao brojke od više od 5.000 polaznika godišnje na centraliziranoj razini (programi obuke koje organizira i provodi Policijska akademija) i desetak tisuća polaznika godišnje na decentraliziranoj razini (programi dopunskog stručnog usavršavanja i policijskog treninga koji se, uz pomoć Policijske akademije u izradi i verifikaciji programa te pedagoškom osposobljavanju predavača, multiplikatora, mentora i instruktora provode „na terenu“, u policijskim uprava- ma i postajama)¹⁰.

U smislu podizanja razine standarda kvalitete programa iz ovih područja, a usklađeno s razvojnim tendencijama obrazovanja odraslih u Republici Hrvatskoj i standarda koje je u tom smislu propisivalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH, a provodile agencije ustrojene u tu svrhu (Agencija za obrazovanje odraslih i Agencija za strukovno obrazovanje koje su kasnije objedinjene u Agenciju za obrazovanje odraslih i strukovno obrazovanje), temeljeno na postavkama EQF i HKO, svi programi su izrađivani sukladno s postavljenim elementima i kriterijima i u svakom od njih posebno su iskazani ishodi učenja i kompetencije koje polaznici pritom stječu.

Konačno, posljednja faza razvoja sustava policijskog obrazovanja i stručnog usavršavanja, odnosno sustava cjeloživotnog policijskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj označena je formalnim uvođenjem cjeloživotnog obrazovanja kao temeljnog načela policijskog obrazovanja u temeljni policijski propis – Zakon o policiji iz 2011. godine. Iako, na prvi pogled, ne pretjerano važan stavak i rečenica u zakonu, on predstavlja izuzetno mnogo – sav dotadašnji razvoj policijskog obrazovanja u smjeru modernih postavki i tendencija razvoja obrazovanja uopće – time je i formalno prepoznat s najviših razina donositelja odluka u Ministarstvu unutarnjih poslova, što je velika satisfakcija svima koji su u tom razvoju godinama sudjelovali ponekad suočeni i sa svojevrsnom opstrukcijom i nepodržavanjem proizašlim iz nerazumijevanja i svojevrsnog otpora promjenama, ali prije svega označava i formalni temelj daljnjem razvoju sustava policijskog obrazovanja i usavršavanja koji u tom smislu više nije upitan. Budući da je 2013. godine, Republika Hrvatska i službeno postala punopravnom

¹⁰ Podaci iz godišnjih planova i izvješća Odjela i Službe za stručno usavršavanje i specijalizaciju Policijske akademije u razdoblju od 2001. do 2016. godine.

članicom Europske unije, ovakva potpuna opredijeljenost razvoju policijskog obrazovnog sustava temeljenog na načelima i postavkama cjeloživotnog obrazovanja/učenja, omogućila je neometani daljnji razvoj i korištenje svih mogućnosti koje se u tom smislu pružaju na razini Europske unije, ali i na globalnoj razini. Sustav se, dakle, u posljednjih nekoliko godina dalje razvijao usklađeno s europskim najboljim praksama i temeljeno na potrebama policijske službe uvažavajući sve moderne principe obrazovanja općenito, a posebno obrazovanja odraslih u smislu organizacije, planiranja, izrade programa, korištenja modernim nastavnim metodama, pedagoškog osposobljavanja predavača, evaluacije programa i drugo. Hrvatski policijski obrazovni sustav time je postao i ravnopravan partner svim važnim međunarodnim čimbenicima iz područja policijskog obrazovanja i usavršavanja. Od korisnika različitih međunarodnih projekata (prije svega EU projekata), postupno se promovira kao organizacija koja može na vrlo kvalitetan način provoditi i projekte u zemljama koje su trenutačno u različitim fazama pristupanja Europskoj uniji (prije svega zemlje u okruženju) i koja ima cijeli niz kvalitetnih eksperata u različitim područjima policijskog rada koji iste projekte mogu provoditi na najvišoj razini. Dio potvrde ovim navodima rezultati su i Schengenske evaluacije¹¹ (Vijeće EU, 2013), provedene 2016. godine, tijekom koje su europski eksperti – evaluatori iz različitih zemalja članica EU-a područje policijskog obrazovanja i usavršavanja ocijenili najvišim ocjenama („potpuno usklađeno i najbolja europska praksa“).

3.2. Sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja u Republici Hrvatskoj danas

Sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja može se promatrati s nekoliko aspekata – s aspekta organizacije i funkcioniranja, sadržajnog aspekta (područja i programi), aspekta usklađenosti s nacionalnim obrazovnim sustavom i međunarodnim policijskim obrazovnim sustavima, s aspekta usklađenosti s načelima cjeloživotnog učenja odnosno kvalifikacijskog okvira, s aspekta učinkovitosti i drugo.

Organizacija

Policijska akademija jedina je ustrojstvena jedinica Ministarstva unutarnjih poslova i Ravnateljstva policije koja se, kao svojom temeljnom djelatnosti, bavi obrazovanjem i usavršavanjem policijskih službenika (pojedine ustrojstvene jedinice Ravnateljstva policije mogu, sukladno sa svojim specifičnim potrebama i postojećim propisima provoditi određene oblike policijske obuke za svoje potrebe, no to nije njihova temeljna djelatnost). Glavna djelatnost Policijske akademije i njenih sastavnica provedba je temeljnog obrazovanja za zanimanje policajac te specijalizacije, stručnog osposobljavanja i usavršavanja, policijskog treninga i visokoškolskog obrazovanja policijskih i ostalih državnih službenika (uz navedeno, provodi i programe za vanjske korisnike, izrađuje Godišnji plan policijskog obrazovanja i drugo) i opisana je u pripadajućoj Uredbi Vlade Republike Hrvatske¹².

¹¹ Schengenska evaluacija – mehanizam evaluacije i praćenja za provjeru schengenske pravne stečevine sa svrhom provjere primjene schengenske pravne stečevine u državama članicama EU-a.

¹² Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova (NN 79/12.), članci 112.-118.

U Policijskoj akademiji u tu su svrhu formirane sljedeće ustrojstvene jedinice:

- Policijska škola „Josip Jović“, čija je zadaća provedba različitih programa temeljnog policijskog obrazovanja,
- Visoka policijska škola, čija je zadaća provedba visokoškolskih policijskih studijskih programa te znanstveno-istraživačka djelatnost,
- Služba za stručno usavršavanje i specijalizaciju, čija je zadaća provedba svih programa specijalizacije, stručnog osposobljavanja i usavršavanja za policijske službenike, osim onih koje pojedine ustrojstvene jedinice Ministarstva i Ravnateljstva policije provode samostalno (specijalna policija, interventna policija, Uprava za posebne poslove sigurnosti te neki programi (kriptozaštita, posebni kriminalistički poslovi i slično) koje zbog sigurnosne osjetljivosti i klasificiranosti nadležne ustrojstvene jedinice provode samostalno ili uz „tehničku“ pomoć Policijske akademije) te programa iz područja sigurnosti za vanjske korisnike,
- Centar za obuku vođača i dresuru službenih pasa, čija je zadaća provedba svih oblika obuke iz tog područja,
- Služba za razvoj policijskog obrazovanja i nakladničko-knjižničnu djelatnost, čija je zadaća razvoj policijskog obrazovanja (razvoj e-learninga, evaluacija programa), tiskanje različitih oblika stručne literature i rad knjižnica Policijske akademije,
- Muzej policije, čija je zadaća prikupljanje, čuvanje, istraživanje i stručno i znanstveno obrađivanje predmeta i dokumenata o povijesnom razvoju policije te održavanje stalnog postava i povremenih izložbi, organizacija tribina, predavanja i multimedijских prezentacija.

Iz ovakvog ustroja Policijske akademije vidljivo je da, kroz svoje ustrojstvene jedinice i njihovu djelatnost, organizacijski i funkcionalno obuhvaća sve razine i oblike policijskog obrazovanja i stručnog usavršavanja potrebnih policijskoj službi u cjelini (uz to „pokriva“ i obrazovne potrebe ostalih državnih službenika Ministarstva, te provodi i posebne obrazovne programe vezane uz područje sigurnosti za vanjske korisnike – građane, druga ministarstva, državna tijela i organizacije) te sudjeluje u razvoju i provedbi različitih oblika međunarodne suradnje u području policijskog obrazovanja i usavršavanja (posebno u području visokoškolskog policijskog obrazovanja i specijalizacije, stručnog osposobljavanja i usavršavanja).

Sadržajni aspekt i usklađenost s razvojnim tendencijama na nacionalnoj i međunarodnoj razini

Pod sadržajnim aspektom, gledajući sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja u cjelini, ovdje se prije svega misli na vrste programa koji se provode za potrebe policijskih službenika i ostalih korisnika navedenog sustava (sadržajni aspekt mogao bi se odnositi i na sadržaj – cjeline i teme pojedinih programa, pa i na nastavne metode koje se koriste u njihovoj provedbi i organizaciji, ali to nije u fokusu ovog rada).

Dakle, u okviru sustava policijskog obrazovanja i usavršavanja u Republici Hrvatskoj provode se programi temeljnog policijskog obrazovanja u vidu prekvalifikacije, programi visokoškolskog policijskog obrazovanja te programi specijalizacije, stručnog osposobljavanja, usavršavanja i policijskog treninga.

Srednjoškolski program obrazovanja odraslih za zanimanje policajac koji se trenutačno provodi u trajanju od jedne godine – u svojoj je biti program prekvalifikacije koji se temelji na još uvijek postojećem dvogodišnjem Programu redovnog srednjoškolskog programa za zanimanje policajac koji je verificiralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH. Navedeni dvogodišnji program provodio se u razdoblju od 1993. do 2001. godine, nakon čega se na temelju spomenutog izradio program prekvalifikacije u trajanju od godine dana. Program redovnog dvogodišnjeg srednjoškolskog obrazovanja policijskih službenika osuvremenjen je 2011. godine, te je izrađen u formi kurikulumuma za temeljno obrazovanje policijskih službenika, koristeći, u tom trenutku, najnovije kriterije, postavke i formu za programe srednjoškolskog strukovnog obrazovanja (obnovljeni program je također verificiralo nadležno ministarstvo). Novi kurikulum pohađala je samo jedna generacija polaznika, a nakon toga se, odlukom nadležnih, ponovno prešlo na provedbu temeljnog obrazovanja u formi prekvalifikacije. U tom smislu, program prekvalifikacije koji se trenutačno provodi usklađen je s načelima, postavkama i organizacijom srednjoškolskog strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih na nacionalnoj razini.

Područje visokoškolskog policijskog obrazovanja u potpunosti je prilagođeno i usklađeno sa zakonskim propisima i organizacijom u području visokoškolskog obrazovanja. Provode se dva programa studija – preddiplomski stručni studij kriminalistike i specijalistički stručni studij kriminalistike, a za njih Visoka policijska škola ima dopusnicu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i u potpunosti su usklađeni s „bolonjskim“ sustavom, odnosno sustavom ECTS europskih kredita/bodova.

U području specijalizacije, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te policijskog treninga, policijski sustav se djelomično naslanja na organizaciju obrazovanja odraslih u RH, no ima i svoje specifičnosti. Nacionalni sustav obrazovanja odraslih u okviru propisa iz tog područja koji su na snazi, ne prepoznaje programe *specijalizacije*, stoga se može reći da su oni specifičnost proizašla iz horizontalne složenosti policijskog sustava, velikog broja specijaliziranih linija rada i radnih mjesta koja stvaraju potrebu za specifičnim kompetencijama policijskih službenika koji u njima rade. Područje specijalizacija moglo bi se, po svojoj definiciji (obrazovanje za potrebe obavljanja specifičnih poslova) svrstati i u područje stručnog osposobljavanja, no velike potrebe i veliki broj programa determinirali su stvaranje zasebnog područja specijalizacije, što je prepoznato i u policijskim zakonskim propisima i podzakonskim aktima koji reguliraju područje policijskog obrazovanja.

Područje stručnog osposobljavanja policijskih službenika također ima svoje specifičnosti u odnosu na nacionalnu razinu, jer se programi osposobljavanja u nacionalnim obrazovnim propisima odnose na stjecanje teorijskog i praktičnog znanja potrebnog za obavljanje jednostavnijih poslova prvog stupnja složenosti prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja. No, iako se definicija stručnog osposobljavanja u policijskim propisima iz područja obrazovanja (obrazovanje s ciljem pripreme policijskih službenika za obavljanje novih zadaća na istom ili drugome radnom mjestu) u tom smislu razlikuje, jer se tu ne radi o „jednostavnijim poslovima prvog stupnja složenosti“ – ona se u biti poklapa s općom definicijom jer se radi o osposobljavanju za obavljanje novih poslova, što također govori o usklađenosti s nacionalnim propisima.

U području stručnog usavršavanja, koje je u nacionalnim propisima definirano u smislu dopunjavanja i proširivanja stečenog stručnog znanja radi stjecanja znanja o novim tehnikama

i tehnologijama i njihovoj primjeni¹³, a u policijskim obrazovnim propisima kao stalno obrazovanje radi podizanja kompetencija potrebnih za obavljanje poslova radnog mjesta¹⁴, također se radi o istinski vrlo sličnim određenjima uz određene različitosti i specifičnosti.

Područje policijskog treninga također je specifično za policijsku obuku i kao takvo nije obuhvaćeno nacionalnim propisima iz obrazovanja odraslih, ali ima svoju vrlo važnu funkciju u obuci policijskih službenika i zbog svojih sadržajnih i provedbenih specifičnosti se u sustavu policijskog obrazovanja i usavršavanja razvilo se u zasebno područje obuke (iako bi prema svojoj svrsi moglo biti svrstano u područje stručnog usavršavanja policijskih službenika).

Obuka vođača i dresura službenih pasa je, kao zasebno područje, organizirana kao i područje specijalizacije i stručnog usavršavanja, te je na jednak način usklađena s nacionalnim propisima u tom smislu.

Što se tiče usklađenosti hrvatskog policijskog obrazovnog sustava s onim što se provodi na međunarodnoj razini, posebno na razini Europske unije, može se reći da je u velikoj mjeri, uz sve svoje specifičnosti, sustav u skladu s modernim tendencijama. Referirajući se na LETS (Law Enforcement Training Scheme) izrađen pri CEPOL-u, u hrvatskom sustavu provode se svi oblici policijske obuke predviđeni i opisani u tom dokumentu: temeljno policijsko obrazovanje, obuka za napredovanje, specijalistička obuka, kao i mnogi oblici međuresorne i međunarodne obuke, što obuhvaća sva četiri glavna područja obuke koja su tim dokumentom preporučena za zemlje članice Europske unije.

Isto tako, obuka hrvatske granične policije u potpunosti je usklađena s programskim i sadržajnim zahtjevima FRONTEX-a, kao europske agencije zadužene, između ostaloga, za obuku granične policije i obalne straže na razini Europske unije. Isto je potvrđeno kroz brojne europske projekte i kroz Schengensku evaluaciju.

Hrvatski policijski službenici, ali i eksperti itekako su aktivno uključeni u sve oblike obuke (rezidencijalni oblici organizirani u nekoj od policijskih akademija zemalja članice EU-a, različiti oblici „on-line“ obuke poput webinarima i slično, programi razmjene i drugo). U posljednjih dvadesetak godina, a posebno od trenutka punopravnog članstva u Europskoj uniji, hrvatska se policija istaknula i organizacijom brojnih tečajeva i seminara u suradnji s CEPOL-om i FRONTEX-om, ali i ostalim međunarodnim policijskim organizacijama poput INTERPOL-a i EUROPOL-a i drugih.

Usklađenost s načelima i sastavnicama cjeloživotnog učenja/obrazovanja i kvalifikacijskim okvirom

U Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/14.) koju je 2014. godine donijela Vlada Republike Hrvatske velikim dijelom temeljeno na strateškim dokumentima EU-a vezane uz cjeloživotno učenje¹⁵, u poglavlju koje razmatra cjeloživotno učenje, definirana su najvažnija načela cjeloživotnog učenja za pojedinca: *moгуćnost usvajanja, unap-*

¹³ Pravilnik o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih (NN 129/08.), članak 26. stavak 1. i 2.

¹⁴ Pravilnik o policijskom obrazovanju (NN113/12.), članak 13. i 14.

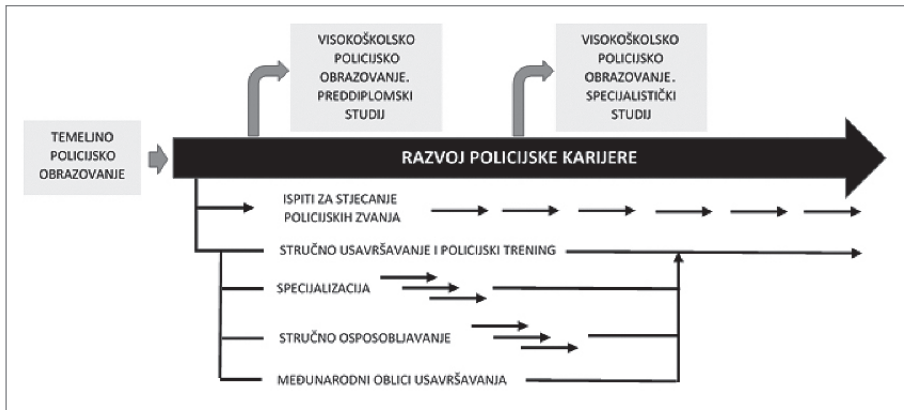
¹⁵ Preporuka 2006/962/EC Europskog parlamenta i vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006).

ređenja i/ili proširenja znanja, vještina, stavova i vrijednosti; mogućnost i potreba razvoja osobnih potencijala u različitim razdobljima života; mogućnost pristupa različitim oblicima i sadržajima učenja radi ostvarenja osobnih želja i razvoja sposobnosti i pravo na priznanje znanja i vještina stečenih u različitim okruženjima i vrstama učenja. Isti dokument u poglavlju o obrazovanju odraslih (u tom dokumentu definirano kao važan sastavni dio cjeloživotnog učenja) donosi, uz naglašavanje nužnosti razvijanja formalnog i neformalnog obrazovanja odraslih, četiri glavna cilja i pripadajuće mjere za njihovo provođenje: osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih građana u procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja; unaprijediti i proširiti učenje, obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje kroz rad; uspostaviti sustav osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih te poboljšati organiziranost, financiranje i upravljanje procesima obrazovanja odraslih.

Prilagodba policijskog obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj načelima cjeloživotnog učenja predstavlja trajni proces razvijanja i usklađivanja u svim ključnim aspektima tog sustava (zakonodavni, organizacijski, sadržajno – programski, didaktičko – metodički, kurikulumski, kompetencijski i drugo). Stoga nije zahvalno govoriti o njegovoj potpunoj ili nepotpunoj usklađenosti (što se, primjerice, može kad je riječ o usklađenosti s trenutačno važećim propisima u tom području o čemu je bilo riječi u prethodnom poglavlju), već o recenatnoj situaciji uzimajući u obzir specifičnosti i kompleksnost sustava. Ako razmatramo glavne sastavnice cjeloživotnog učenja – formalno, neformalno i informalno učenje, a u isto vrijeme i formalno i neformalno obrazovanje kao glavne sastavnice cjeloživotnog obrazovanja, može se smatrati da ih policijsko obrazovanje sadrži, odnosno uključuje u okviru svoje organizacijske i sadržajne cjelovitosti. U okviru sustava planiraju se, programiraju i provode različiti oblici obrazovanja i usavršavanja kojima je cilj unaprijediti i proširiti učenje, obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje radom, što je jedno od osnovnih načela cjeloživotnog učenja.

S aspekta razvoja policijske karijere od njenih početaka (pohađanje nekih od oblika temeljnog policijskog obrazovanja) i cjelokupnog trajanja, sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja policijskim službenicima pruža obrazovnu potporu u vidu stjecanja kompetencija za različite moguće smjerove kretanja u karijeri, odnosno mobilnost unutar policijskog sustava i različite razvojne mogućnosti. Temeljno policijsko obrazovanje daje osnovne kompetencije za obavljanje policijskih poslova (ili provedbu policijskih ovlasti), specijalizacija omogućava prijelaz u neku od policijskih specijalnosti ili linija rada, programi visokoškolskog obrazovanja omogućavaju napredovanje u više razine policijskih zvanja, stručno osposobljavanje daje kompetencije za obavljanje novih poslova u okviru istog ili novog radnog mjesta, a sustav stručnog usavršavanja i policijskog treninga u svojem centraliziranom i decentraliziranom obliku (*in-service training*) omogućava osvježavanje već stečenih kompetencija i njihovo održavanje na potrebnoj razini te stjecanje novih kompetencija potrebnih za obavljanje policijskih zadaća bez obzira na razinu radnog mjesta, policijskog ranga ili kvalifikacijske razine radnog mjesta na kojem rade, što je grafički prikazano na sljedećem shematskom prikazu:

Preporuka 2012/C 398/01 Vijeća EU-a o priznavanju neformalnog i informalnog učenja (2012).



Slika 1: Shematski prikaz različitih razina i oblika obrazovanja u okviru sustava policijskog obrazovanja i usavršavanja u RH

Policijskim službenicima u Republici Hrvatskoj sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja pruža različite razine i oblike policijskog obrazovanja i usavršavanja koje mogu pohađati tijekom policijske karijere i tako jačati kompetencije potrebne za obavljanje poslova pojedinih radnih mjesta. Nakon pohađanja i uspješnog završavanja nekog od programa temeljnog policijskog obrazovanja, permanentno se usavršavaju kroz programe kontinuiranog stručnog usavršavanja i policijskog treninga organiziranog za sve policijske linije rada. Ako žele napredovati u policijskim zvanjima i tako graditi svoju karijeru, omogućeno im je polaganje ispita za policijska zvanja u okviru pojedinih kvalifikacijskih razina, a ako žele napredovati i u kvalifikacijskim razinama, onima koji zadovolje kriterije odabira – omogućeno je pohađanje studijskih programa na razini prvostupnika i specijalista. Ovisno o potrebama službe i vlastitim interesima i vizijama svoje karijere, mogu se specijalizirati u nekoj od policijskih linija rada. Za one koji u karijeri dosegnu neku od rukovoditeljskih razina, organiziraju se različiti oblici usavršavanja za stjecanje rukovoditeljskih kompetencija. Oni koji svoje kompetencije žele u svojstvu predavača, instruktora, multiplikatora ili mentora prenositi mlađim kolegama, pohađaju programe za stjecanje pedagoških kompetencija. Onima koji žele jačati svoje kompetencije iz područja stranih jezika (prije svega engleskog jezika), kad im je to potrebno za obavljanje različitih policijskih dužnosti vezanih uz neki od oblika međunarodne policijske suradnje, omogućeno je stupnjevito pohađanje pripadajućih programa. Navedene jezične kompetencije policijskim službenicima omogućavaju i sudjelovanje u različitim međunarodnim oblicima policijskog usavršavanja koji se provode kroz projekte ili u okviru djelatnosti međunarodnih policijskih organizacija (CEPOL, FRONTEX, INTERPOL, EUROPOL i dr.).

Učenje i stjecanje komunikacijskih kompetencija vezanih uz moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije također je vrlo bitan čimbenik spremnosti za promjene koje će se događati u budućnosti (Matijević, 2002), a policijskim službenicima je na raspolaganju kroz različite oblike (e-learning) i mogućnosti stjecanja kompetencija na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

4. ZAKLJUČAK

Referirajući se na definiciju cjeloživotnog učenja kao sveukupne aktivnosti učenja tijekom života s ciljem unapređenja znanja, vještina i kompetencija u okviru osobne, društvene i profesionalne perspektive, te cjeloživotnog obrazovanja koja obrazovanje promatra kao cjeloživotni proces s jedne strane, a različite razine i oblike obrazovanja i usavršavanja koje policijskim službenicima tijekom njihove profesionalne karijere, odnosno „policijskog života“, pruža sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja u njegovim formalnim i neformalnim oblicima (slika 1) s druge pak strane, nije teško zaključiti da koncept cjeloživotnog učenja, odnosno obrazovanja i stvarno, a ne samo deklarativno (kroz zakonske propise) predstavlja glavnu koncepcijsku ideju vodilju, odnosno temelj tog sustava.

Također je vrlo važna činjenica da je sustav policijskog obrazovanja i usavršavanja u Republici Hrvatskoj sa svojim različitim razinama i oblicima u potpunosti prilagođen obrazovnim praksama i dokumentima na razini Europske unije.

Cilj i svrha temeljnog policijskog obrazovanja jest kvalitetna priprema, odnosno stjecanje osnovnih kompetencija za obavljanje policijskih poslova, što se kroz navedeno i postiže bez obzira na različite organizacijske modele kroz koji se ono u posljednjim desetljećima provodi, što potvrđuje i recentno istraživanje (Žabek, Jelovčić, Faber, 2018). U nekim zemljama članicama Europske unije (npr. Slovenija), temeljno policijsko obrazovanje je uzdignuto na razinu pristupnika¹⁶ u trajanju od dvije godine. Takva promjena (o kojoj se vrlo ozbiljno razmišlja u posljednjih nekoliko godina) značila bi duže temeljno policijsko obrazovanje, ali bi polaznicima donijela novu kvalifikacijsku razinu i, sukladno s duljim trajanjem, mogućnost stjecanja više razine kompetencija od dosadašnjih. Donošenju takve odluke člника Ministarstva svakako će prethoditi pomno razmatranje svih elemenata, od kojih presudnu ulogu može imati i financijska strana (odnos uloženog i dobivenog).

Visokoškolsko je policijsko obrazovanje, kao sastavni dio sustava policijskog obrazovanja i jedna od važnih sastavnica sustava cjeloživotnog obrazovanja policijskih službenika, u smislu organizacije i funkcioniranja, u potpunosti prilagođeno suvremenim trendovima visokoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Razvojni pomaci u ovom se području mogu ostvarivati kroz napore za jačanje kvalitete, pri čemu se misli na odabir predavača, kvalitetu njihove nastave, ali i na daljnje razvijanje studijskih programa koji se provode u okviru djelatnosti Visoke policijske škole (razvijanje novih smjerova stručnog studija, organizacija sveučilišnog programa, uvođenje određenih oblika stručnog usavršavanja i dr.).

Područje specijalizacije, stručnog usavršavanja i osposobljavanja policijskim službenicima nudi najveći izbor programa i prati ih tijekom čitave karijere, što ga čini i najvažnijim nositeljem koncepta cjeloživotnog obrazovanja. U ovom trenutku razvoja, ovo područje policijskog obrazovanja funkcionira na suvremenim organizacijskim principima i modelima, potpuno je u skladu s europskim „standardima“ u tom području i stalno je usmjereno prema stvarnim potrebama organizacije i pojedinaca koji u njoj rade. U razvojnom smislu, u ovom će području u budućnosti veću pozornost trebati posvetiti novim obrazovnim „alatima“, poput organizacije programa pomoću e-learninga, što će omogućiti brži pristup policijskim službenicima kada im je potrebno u kratkom roku osigurati nove kompetencije (posebno kad

¹⁶ Školovanje u trajanju od dvije godine uz stjecanje 120 ECTS kredita/bodova, odnosno djelomična kvalifikacija sukladno sa EQF i HKO (kvalifikacijska razina 5).

su u pitanju česte promjene propisa koje provode) i cjelovitiji opseg ciljanih skupina kojima su te kompetencije potrebne, uz znatno smanjenje troškova, što je također važan čimbenik za omogućavanje daljnjeg razvoja. Sadržajno, daljnji razvoj može ići u dva smjera – organizacijom cjelovitijih i kompleksnijih programa obuke koji će polaznike temeljitije pripremati za rad u nekoj od linija rada i organizacijom kraćih programa koji su usmjereni prema stjecanju pojedinačnih novih kompetencija potrebnih za obavljanje nekog od policijskih poslova (tendencija prisutna u razvoju novih obrazovnih programa na europskoj razini u okviru rada europskih agencija koje se bave obukom pripadnika agencija za provedbu zakona). Za cjelovitost sustava i kvalitetan odgovor na potrebe policijske organizacije, potrebno je poticati razvoj u oba navedena smjera.

Od velike je važnosti i jačanje sudjelovanja Policijske akademije u različitim oblicima međunarodne suradnje u području policijskog obrazovanja i usavršavanja, kao i poticanje policijskih službenika da se u što većem broju uključuju u različite programe koje nude međunarodne organizacije koje se bave policijskom obukom, posebno na razini Europske unije [tečajevi, seminari i radionice rezidencijalnog oblika, kao i programi organizirani kroz e-učionice, korištenjem interneta (webinari)].

Gledajući na usmjerenost koncepta cjeloživotnog učenja, odnosno obrazovanja prema pojedincu u njegovu osobnom, društvenom i profesionalnom razvoju, kao i ostvarivanje prava na osobni razvoj kao jednu od osnovnih svrha obrazovanja odraslih u cijelosti (ur. Puljiz, Živčić, 2009), nameće se važno pitanje suodnosa između potreba pojedinaca za razvojem i potreba organizacije (u ovom slučaju policijske). U svom dosadašnjem razvoju i trenutačno, policijski obrazovni sustav prioritetno je usmjeren na zadovoljavanje potreba organizacije u smislu kompetencija koje njezini pripadnici trebaju imati da bi svoje zadaće mogli obavljati na kvalitetan način sukladno s propisima koje njihovo djelovanje definiraju. Različiti oblici usavršavanja i osposobljavanja (a ovdje je prije svega riječ o takvim programima i sadržajima) policijskim su službenicima najčešće obvezni. U idealnoj situaciji oni se poklapaju i s osobnim interesima, željama i prioritetima vezanim uz osobno planiranje razvoja policijske karijere pojedinog policijskog službenika, ali pretežita usmjerenost prema potrebama organizacije jest u situaciji ograničenosti resursa ovako velikog sustava objektivna i neophodna. Ponudom obrazovnih programa na koje bi se policijski službenici mogli prijavljivati sukladno s osobnim interesima vezanim uz osobno planiranje karijere (bez upućivanja organizacije), koje bi pohađali izvan radnog vremena i sami snosili financijske troškove, ostvarila bi se mogućnost stjecanja dodatnih kompetencija u svrhu osobnog razvoja i mogućnosti kandidiranja za određena radna mjesta. Na taj bi se način postigao optimalan odnos između potreba organizacije i osobnih potreba, pozitivno utjecalo na motiviranost policijskih službenika, a također i pridonijelo potpunijem pristupu policijskom obrazovanju temeljenom na načelima cjeloživotnog obrazovanja.

LITERATURA

1. Balgač, I. (2014). Upravljanje policijom u 21. stoljeću u kontekstu novih koncepata policijskog rada. *Policija i sigurnost*, Zagreb, 23(2) 197.-204.
2. Bratković, S. (2015). Kurikulumski kontekst strukovnog policijskog obrazovanja. *Pedagoška istraživanja*, 12(1-2), 133.-146.
3. CEDEFOP (2014). Terminology of European education and training policy: a selection of 130 terms. 2nd ed. Luxembourg: Publications Office. Preuzeto 10. 9. 2018. s: <http://www.cedefop.europa.eu/hr/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning/european-inventory/european-inventory-glossary#F>
4. CEDEFOP (2017). Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook. Luxembourg: Publications Office. Preuzeto 10. 9. 2018. s: <http://dx.doi.org/10.2801/566770>
5. CELEX%3A32004R200. Council regulation (EC) No 2007/2004 - establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. Preuzeto 21. 11. 2018. s: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004R2007>
6. CELEX%3A32016R1624. Regulation (EU) 2016/1624 of the European Parliament and of the Council on the European Border and Coast Guard and amending Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council and repealing Regulation (EC) No 863/2007 of the European Parliament and of the Council, Council Regulation (EC) No 2007/2004 and Council Decision 2005/267/EC. Preuzeto 21. 11. 2018. s: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1624>
7. CEPOL – European Union Agency for Law Enforcement Training. Preuzeto 21. 11. 2018. s: <https://www.cepol.europa.eu/>
8. CEPOL (2012). Law Enforcement Training Scheme. Mapping of Law Enforcement Training in the European Union. Final report.
9. COM:2013:0172:FIN. European Training Scheme. European Commission, 2013. Preuzeto 14. 11. 2018. s <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=COM:2013:0172:FIN>
10. Europski parlament i vijeće (2006). Preporuka Europskog parlamenta i vijeća. Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje. Službeni list Europske unije (2006/962/EC). Preuzeto 21. 11. 2018. s: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>
11. FRONTEX – European Border and Coast Guard Agency. Preuzeto 21. 11. 2018. s: <https://frontex.europa.eu/>
12. Čatić, I. (2012). Kompetencije i kompetencijski pristup obrazovanju. *Pedagoška istraživanja*, 9(1-2), 175.-189.
13. Godišnji planovi rada i izvješća Odjela i Službe za stručno usavršavanje i specijalizaciju Policijske akademije za razdoblje od 2001. do 2016. godine. Interni dokumenti.

14. Hrvatska enciklopedija. Preuzeto 10. 9. 2018. s: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44619>
15. Markowitsch, J., Luomi-Messerer, K. (2007). Development and interpretation of descriptors of the European Qualifications Framework. *European journal of vocational training* No. 42/43, 2007/3, 2008/1.
16. Matijević, M. (2008). Novo (multi)medijsko okruženje i cjeloživotno obrazovanje. *Andragoški glasnik*, 12(1), 19.-27.
17. National Educational Systems. Preuzeto 10. 09. 2018. s: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_hr
18. Ur. Puljiz, I., Živčić, M. (2009). Međunarodne organizacije u obrazovanju odraslih. Agencija za obrazovanje odraslih, Birotisak d.o.o., Zagreb.
19. Pastuović, N. (2008). Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju. *Odgojne znanosti*, 10(2), 253.-267.
20. Pavkov, M., Živčić, M. (2013). Značenje i uloga kompetencija i vještina u obrazovanju odraslih u kontekstu stjecanja stručnosti i razvoja osobnosti. *Andragoške studije* 20, 2(2013), 61.-98.
21. Peres, A., Norris, J. (2017). Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding – the way towards harmonisation of border guard qualifications across EU?. *European Police Science and Research Bulletin. Special Conference Edition* Nr. 3. CEPOL, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017, 145.-158.
22. Policijska škola „Josip Jović“: Povijest. Preuzeto 7. 12. 2018. s <http://ss-policijska-skola-zg.skole.hr/skola/povijest>
23. Pravilnik o srednjoškolskom obrazovanju odraslih. *Narodne novine* broj 112/00., 89/03. i 194/03.
24. Pravilnik o policijskom obrazovanju. *Narodne novine* broj 113/12., 81/13. i 5/14.
25. Šuperina, M., Dujmović, Z. (2009). *Policijske ovlasti – izvodi iz pravnih izvora*. Zagreb: LASERplus.
26. The History of Policing in the West. *Encyclopaedia Britannica*. Preuzeto 13. 11. 2018. s: <https://www.britannica.com/topic/police/The-history-of-policing-in-the-West#ref416732>
27. Tjedan cjeloživotnog učenja – pojmovnik. Preuzeto 10. 9. 2018. s: <http://www.cjelozivotno-ucenje.hr/pojmovnik/>
28. UNESCO (1993). Review of the International Standard Classification of Education (ISCED). Preuzeto 10. 9. 2018. s: <http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000953/095389eb.pdf>
29. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova. *Narodne novine* broj 70/12., 140/13., 50/14., 32/15., 11/17., 129/17., 5/18., 66/18. i 109/18.
30. Vijeće Europske unije (2013). Uredba Vijeća EU br. 1053/2013 o uspostavi mehanizma evaluacije i praćenja za provjeru primjene schengenske pravne stečevine i stavljanju izvan snage Odluke Izvršnog odbora od 16. rujna 1998. o uspostavi

- Stalnog odbora za ocjenu i provedbu Schengena. Preuzeto 17. 12. 2018. s: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1053>
31. Vijeće Europske unije (2012). Preporuka Vijeća EU o priznavanju neformalnog i informalnog učenja (2012/C 398/01). Preuzeto 17. 12. 2018. s: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2012.398.01.0001.01.EN-G&toc=OJ:C:2012:398:TOC#document1
 32. Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru. Narodne novine broj 22/13. i 64/18.
 33. Zakon o obrazovanju odraslih. Narodne novine broj 17/07.
 34. Zakon o policiji. Narodne novine broj 34/11., 130/12., 151/14., 33/15. i 121/16.
 35. Žabek, I., Jelovčić, N., Faber, V. (2018). Istraživanje stavova policijskih službenika o kvaliteti različitih oblika temeljnog policijskog obrazovanja. *Policija i sigurnost*, Zagreb, 27(4), 380.-406.
 36. Žiljak, T. (2005). Politike cjeloživotnog učenja u Europskoj uniji i Hrvatskoj. *Anali Hrvatskog politološkog društva: časopis za politologiju*, 1(1), 225.-243.

Summary

Silvio Bratković

Lifelong Education of Police Officers in the Republic of Croatia

The basic principle of Police education in the Republic of Croatia is lifelong education that became formal in 2011 in basic police legal act – Law on Police. In that sense, police education formally entered a “new era” of its development and alignment with trends in the development of modern education systems and education in general. This paper considers a development of lifelong learning as basic principle of modern education as well as meaning and importance of lifelong learning and lifelong education for police officers. It explains the conceptual distinctions and describes, in more details, the components of the police education system and their importance as the pillars of the development of police education from the aspect of lifelong learning and lifelong education. It also describes the development of police education, especially from the independence of the Republic of Croatia, which has led to the present situation and compares it with the development of education in general on national and European level. At the end, it considers some possible tendencies of the development of police education in the future in the context of lifelong learning and lifelong education.

Keywords: lifelong learning, lifelong education, police education and training, police education system, learning outcomes, competences.